

GRØN OMSTILLING OG LANDFORNYELSE SKAL GÅ HÅND I HÅND

Med multifunktionel jordfordeling har vi en historisk chance for at skabe en bæredygtig landfornyelse. Skal det være *en succes som landdistriktsudviklingsredskab*, er flere elementer helt centrale

Mange elementer - også i naturen, spiller med, når der skal ske en effektiv jordfordeling. Foto: KL

TEKST /

GRETHE SAABYE,

Sekretariatschef i
Landdistrikternes
Fællesråd

&

TROELS GARDE
RASMUSSEN,

Chefkonsulent i
KL's Teknik
og Miljø

Forestil dig, at du kunne planlægge et helt lokal-område på ny. Ville du anlægge et naturområde med løbestier og shelters? Opsætte bænke og bålsteder eller omdanne en oversvømmet eng til en solcellepark? Måske lægge én landsby sammen med en anden eller bygge en helt ny landsby med nye boformer og dermed skabe ny bosætning. Mulighederne for at omdanne det åbne land er uendelige. Netop nu står vi med en unik mulighed for at genforhandle det åbne land, så det på en og samme tid udvikler vores landdistrikter og bidrager til at nå målet om en 70 pct. CO₂-reduktion.

Redskabet hedder multifunktionel jordfordeling og baserer sig på udtagning af landbrugsjord med lav dyrkningsværdi. Med det kan vi

igangsætte den største jordreform i 200 år og sætte det lokale landkort til genforhandling.

BYFORNYELSE TIL LANDFORNYELSE

Vi har set en sådan omskrivning af historien om et område før, nemlig i byfornyelsen af landets største byer. Mange af os husker det gamle København. Byen, som den så ud før altanerne og de åbne gårdarealer. Hvor mennesker boede i små lejligheder i baggården med delebad i kælderens.

Det var den by, politikerne tog et opgør med i starten af 1990'erne, hvor man besluttede at investere massivt i at udvikle landets hovedstad.

Nu er der passeret to årtier. Rækkerne af baghuse er revet ned til fordel for grønne ånde-

huller. Vægge er banket ind, så to små lejligheder er blevet til én. På byens pladser er der skabt rekreative arealer. Alt sammen til gavn for børnefamilier, som kan blive boende i byen.

På samfundsplan er der investeret milliarder i at forskønne ikke alene hovedstaden, men også landets andre største byer. Det er fantastisk og til gavn for ikke alene bosætning, men også erhvervsliv, herunder turismen, der blomstrer i disse år.

Samme genfortælling kan ske i landdistrikterne gennem en metode, der nyder opbakning fra alle relevante aktører på området.

LOKALT ENGAGEMENT SKABER EJERSKAB

Et nyt årti er begyndt. Selv med en corona-krise vil det nok fortsat blive et klimaets årti.

Den grønne omstilling bør ske omkostningseffektivt og med et lavt konfliktniveau. Begge dele sikres med det lokalt forankrede redskab multifunktionel jordfordeling.

Allerede på efterårets finanslov for 2020 blev der afsat 200 millioner kroner årligt over 10 år til jordfordeling.

Skal multifunktionel jordfordeling være en succes som landdistriktsudviklingsredskab, må flere elementer dog være på plads.

Først og fremmest er den lokale forankring i genforhandlingsprocessen fuldstændig central.

Desværre fungerer den nuværende model for jordfordeling ikke sådan. Den styres fra statsligt hold via Landbrugsstyrelsen, hvis tilrejsende jordplanlæggere faciliterer de lokale genforhandlingsprocesser.

Vi mener, der er behov for en

anden administrationsmodel, som sikrer den lokale forankring. I regi af Realdania-initiativet Collective Impact – fremtidens bæredygtige landskaber – har vi konkrete erfaringer med en mere effektiv model, hvor jordfordelingen faciliteres i et samarbejde mellem en jordfordeler, en lodsejerrepræsentant og kommunen.

En sådan model skubber kompetencerne ud i landet og sikrer den lokale forankring og ejerskab. At det kan fungere i praksis, viser de pilotprojekter, der har været gennemført med succes i Jammerbugt, Skive, Mariagerfjord og Ringkøbing-Skjern kommuner.

KOMPENSATION FOR ENERGIPROJEKTER

En 70 pct. CO₂-reduktion kræver en omfattende udbygning af vedvarende energi- og industrianlæg. Derfor kommer landdistrikterne i fremtiden til at lægge jord til den grønne energiproduktion, som skal gøre storbyerne CO₂-neutrale.

Dermed er by og land uløseligt forbundet i energisørgsmålet.

Historisk ved vi, at anlæggelsen af vindmølleparker og solcelleanlæg udløser stor borgermodstand. Problemet kan imødegås ved at bruge multifunktionel jordfordeling til planlægning af solceller, vindmøller og datacentre i landdistrikterne. Har man selv været med til at planlægge en ny solcellepark, stiger ejerskabet, og dermed sikres projektets bæredygtighed.

Samtidig skal naboer og lokal-samfund kompenseres i langt højere grad end i dag. Det kan fx være økonomisk eller ved muligheden for at købe andele i energiprojekter. Man kan også købe naboer til større energianlæg ud af deres hjem til fordel for nye attraktive boliger i lokalområdets landsbyer. Med en sådan manøvre kan man udvikle udvalgte landsbyer nær de nye energianlæg.

Dermed er vi fremme ved næste afgørende element i jordfordeling som et landdistriktsudviklingsredskab. Multifunktionel jordfordeling rummer mulighed for at skabe rekreative områder baseret på de lokale ønsker.

Gennem jordfordeling kan vi sørge for at gøre landdistrikterne mere attraktive – til gavn for bosætning og klima.

Synergierne er til at få øje på. En

jordreform baseret på multifunktionel jordfordeling er landdistriktsudvikling og CO₂-reduktion i et og forløser dermed flere politiske målsætninger i én indsats.

SKAL MED I FORHANDLINGER

Det kan politikerne ikke sidde overhørig i forårets klimahandlingsplan.

Det er rigtig godt, at der allerede på finansloven for 2020 er afsat 2 mia. kr. over 10 år til udtagning af lavbundslande. Men med et snævert sektorministerielt fokus får midlerne hurtigt for lav værdi. Derfor er pengene bedre brugt, hvis de bliver sat i en uafhængig statslig jord- og klimafond, der kan sikre et langsigtet og flersidigt fokus på tværs. Dermed kan jordudtagningen suppleres med andre aktiviteter som f.eks. energiproduktion med en sikker CO₂-effekt.

Sideløbende er der afsat 4,2

mia. kr. til tilskud til vindmøller og solceller i de kommende år. Med det seneste teknologineutrale udbud fra december 2019 er de imidlertid blevet overflødiggjort, fordi anlæggene dermed kan etableres uden tilskud. Samler man også disse midler i jord- og klimafonden, er finansieringen til både jordfordeling, nabokompensation og landdistriktsudvikling på plads. Med en sådan manøvre er der et milliardbeløb til at opkøbe dyrkningsfattig jord fra lodsejere over hele landet og igangsætte en bæredygtig landfornyelse med en sikker CO₂-effekt.

Vi har en historisk mulighed for at planlægge et helt landskab ud fra en målsætning om CO₂-reduktion og samtidig skabe en tiltrængt landfornyelse til gavn for vækst og udvikling i landdistrikterne.

Den chance må vi ikke forpasse. ●

Det er ifølge KL vigtigt, at pengene til jordfordeling bliver sat i uafhængig stats- og klimafond. Foto: KL

1 mia. om året – af nye og eksisterende penge – kan gøre underværker. I efteråret 2019 har vi en cost-benefit analyse.

Ting tager tid - vi skal i gang nu, så målene for 2050 kan nås!

1 mia. om året – af nye og eksisterende penge – kan gøre underværker. I efteråret 2019 har vi en cost-benefit analyse.

Udbygning af den statslige jordfordelingspulje på finansloven i 2020 og 2021.

Jord og Klimafond med tilhørende lovgivning etableres på baggrund af indvundne erfaringer.

